

Nr 271.

Av herr **Johanson** i Huskvarna **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 147, med förslag till lag om sparbanker m. m.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 147 med förslag till lag om sparbanker m. m. anhålla undertecknade få väcka följande motion.

I förslagets § 29 stadgas, att »sparbank vare skyldig att i tillgångar, vilka kunna med lätthet förvandlas i penningar, redovisa ett belopp, som tillsammans med sparbankens ineliggande kassa motsvarar minst en tiondedel av insättarnas behållning enligt senaste bokslut. Dylik kassareserv skall utgöras av riksgäldskontorets skattkammарväxlar eller sådana obligationer, som i 28 § omförmälas, eller fordran hos riksbanken eller inländskt bankbolag; dock må av kassareserv högst 50,000 kronor utgöras av in-teckningar av sådan beskaffenhet, som i 28 § sägs».

De i 28 § omnämnda värdehandlingar, som här avses, äro statens, allmänna hypoteksbankens, konungariket Sveriges stadshypotekskassas eller andra fullgoda obligationer ävensom in-teckningar, liggande inom hälften av senast fastställda taxeringsvärdet uti jordbruksfastighet å landet eller fastighet i stad, köping eller municipalsamhälle.

För närvarande torde i de flesta sparbanker kassareserven huvudsakligen bestå av fastighetsin-teckningar inom halva taxeringsvärdet. Det nya stadgandet innebär sålunda en utvidgning av sparbankernas skyldighet att placera sina medel i obligationer.

Med hänsyn därtill, att sparbankerna hava till huvuduppgift i fråga om sin utlåningsrörelse, att tillgodose jordbrukarnas och andra fastighets-ägares behov av fast upplåning, kan emot detta stadgande i flera hänseenden allvarliga betänkligheter resas. Den mest i ögonen fallande och i praktiskt hänseende kännbaraste olägenheten är, att därigenom sär-

skilt de mindre sparbankernas möjligheter att tillgodose lånebehovet på orten i väsentlig grad kringskäres och förminsкас. En stor del av det kapital, som nu kan från sparbankerna utlånas till ortens fastighetsägare, måste dragas in och i stället placeras i statens eller andra därmed jämförliga obligationer och således på ett sätt, som alldeles icke kommer orten till godo utan snarare tvärtom. I stället komma fastighetsägarna i långt större utsträckning än nu att tvingas till att för sitt lånebehov med sina bästa in-teckningar vända sig till de stora banksammanslutningarna och bliva beroende av deras, ej alltid av hänsyn till jordägarnas bästa förestavade låne- och räntepolitik.

En annan olägenhet kan lätt bliva den, att kassareservens placering i åtskilliga fall kan bliva mindre betryggande än nu är fallet, då den väsentligen placeras i goda in-teckningar. Väl kan för närvarande i detta hänseende inga anmärkningar göras mot statens, hypoteksbankens eller stadshypotekskassans obligationer, men i förslaget äro med-dessa jämnställda även andra »fullgoda obligationer». Fältet lämnas här fullständigt öppet. Kassareserven kan placeras i obligationer, utgivna icke blott av städer eller oktrojerade bankföretag, utan även av enskilda företag såsom järnvägar, bruk, industribolag m. fl. Hur »fullgoda» dylika obligationer än kunna anses vara, då placeringen sker, kunna dock snart värdena nedgå. De senare årens erfarenhet utvisar också, såsom justitierådet Appelberg vid förslagets granskning i lagrådet påpekat, att värdet av dylika obligationer kunna vara utsatta för starka kursfluktuationer, varför även en placering i obligationer, då den sker i större skala, kan medföra betydlig risk. För dylika hastiga omkastningar i värden äro fastighetsin-teckningarna inom halva taxeringsvärdet alls icke utsatta.

En ytterligare olägenhet av en vidsträcktare placering i obligationer är, dels på grund av att i allmänhet lägre ränta betalas å dessa obligationer, att därigenom direkt förlust tillskyndas banken och dels därigenom, att ofta ett större kapital måste avsättas till kassareserv än lagens mening är. För kassareserven kommer givetvis vid beräkningen av dess belopp ifrågavarande obligationer icke att upptagas till sitt nominella värde utan till kursvärdet, vilket i regeln är lägre. I 25 § stadgas också uttryckligen ett sådant beräkningssätt, då där antydes, att obligationerna skola vara bokförda »högst till gällande marknadsvärde». Emellertid torde sparbankerna, om förslaget upphöjes till lag, ofta bliva tvungna, för att komma åt verkligt fullgoda obligationer, att förskaffa sig dessa genom teckning vid deras utgivande, då obligationerna alltså måste betalas med sitt fulla no-

minella värde. Men vid deras därefter följande bokföring eller realisering kan ej annat värde beräknas eller erhållas än det lägre kursvärde, som kan komma att noteras.

Departementschefen har i den kungl. propositionen, sid. 50, angivit såsom skäl för den föreslagna förändringen allenast de sakkunnigas uttalande, att »in-teckningar icke kunna betraktas såsom lämpliga kassareserv-papper». Enligt vad av oss är känt har dock någon olägenhet däray icke hittills förspotts, såvitt sparbankerna angår. I fråga om de stora bank-företagen, där oförutsedda uttagningar till betydande belopp kunna före-komma, kan skälet möjligen hava sin riktighet; men det kan icke hava den betydelse, statsrådet vill göra gällande, i fråga om sparbankerna med deras jämna stadiga omsättning och relativa oberoende av plötsliga ekono-miska kriser. Något verkligt bärande skäl för förändringen förefinnes så-lunda enligt vår mening icke.

Sparbanksföreningen, som helt naturligt ställt sig avvisande mot för-slaget i denna punkt, har för sin del föreslagit, att den del av kassa-reserven, som må få redovisas i in-teckningar, måtte höjas till 100,000 kronor. Häremot har dock statsrådet med ett visst fog invänt, att i sådant fall flera av de mindre sparbankerna skulle kunna komma att redovisa kassa-reserven helt och hållet i in-teckningar.

Detta kan måhända anses mindre lämpligt och vi vilja ej heller gå en sådan väg. Men vi anse det vara en brist, att statsrådet i sin fram-ställning allenast ställt emot varandra sakkunnigförslaget och sparbanks-föreningens nämnda förslag. Det finnes en annan utväg att lösa intresse-motsatsen, som enligt vår mening hade förtjänt en allvarligare uppmärk-samhet än som från statsrådets sida kommit den till del, nämligen den i åtskilliga sparbankers yttranden angivna vägen att av kassareservens total-belopp viss andel, t. ex. 50 procent, skulle få redovisas i in-teckningar. En sådan lösning skulle långt bättre än regeringsförslaget tillgodose be-hoven och önskningarna på de skilda orterna. Och ur principiell synpunkt torde inga vägande anmärkningar kunna däremot göras.

Erfordras ett indragande av kontanter till betydligare belopp för kas-sans likviditet, torde kassareservens innehav av in-teckningar kunna minst lika lätt omsättas i penningar som obligationerna. Desså senare kunna, särskilt om värdet visar sjunkande tendens, vara ytterligt svårsålda och måhända även svåra att få mot rimliga villkor belånade. Och även en sådan operation kan taga sin avsevärda tid. In-teckningslånen äro i all-mänhet betalbara 3 eller 6 månader efter uppsägning och skuldebrev

avfattade på sådant sätt, att, om det erfordras, banken kan när som helst överlåta sin fordringsrätt på annan rättsinnehavare och således omedelbart omsätta densamma i kontanter.

Med anledning härav få vi vördsamt hemställa,

att riksdagen ville för sin del besluta, att 29 § i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag om sparbanker m. m. måtte erhålla följande lydelse:

29 §.

Sparbank vare skyldig — — — (lika lydande med Kungl. Maj:ts förslag) — — — eller inländskt bankbolag; dock må av kassareserv högst hälften utgöras av inteckningar av sådan beskaffenhet, som i 28 § sägs.

Stockholm den 29 mars 1922.

C. O. Johanson,
Huskvarna.

J. A. Jonsson.

Bernhard Nilsson.

Axel Eurén.